

Sygn. akt II CSK 578/18

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku A. S.
przy uczestnictwie S. M., J. D., M. K. i Spółdzielni Produkcji Rolnej "R." w R.
o stwierdzenie uwłaszczenia,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 28 maja 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania
Spółdzielni Produkcji Rolnej "R." w R.
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 6 kwietnia 2018 r., sygn. akt XV Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w N. postanowieniem z dnia 29 grudnia 2016 r., stwierdził, że W. K. i jego żona Z. K., jako posiadacze samoistni nabyli - i to bez obowiązku spłaty - prawo własności nieruchomości położonej w R. o obszarze 7, 5 ha, obejmującej działki nr 129/3 i 147/1 dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...) na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. z 1971, nr 27, poz. 250 ze zm., dalej: „u.g.r.”) i to z dniem 1 listopada 1971 r. Sąd Okręgowy w P., orzekając na skutek apelacji uczestniczki Spółdzielni Produkcji Rolnej „R.” w O. (dalej: „Spółdzielnia”) postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2018 r. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego

w ten tylko sposób, że oddalił wniosek A. S. o stwierdzenie uwłaszczenia w stosunku do Z. K., a w pozostałej części oddalił apelację.

W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że W. K. spełnił przewidzianą w art. 1 ust. 2 u.g.r. przesłankę posiadania samoistnego nieruchomości przez okres 10 lat licząc do dnia jej wejścia w życie, tj. do dnia 4 listopada 1971 r. Podniósł, że wkład gruntowy w postaci spornej nieruchomości rolnej mógł wnieść do spółdzielni jedynie W. K., skoro tabularny właściciel W. K. nie był jej członkiem. Zaznaczył, że stanowisko, iż to W. K. wniósł wkład potwierdzają także przywołane przez Sąd pierwszej instancji wpisy w ewidencji gruntów poczynszy od jej założenia (1963 r.) oraz wcześniejsza dokumentacja geodezyjna, w której nieruchomość była oznaczona, jako grunty członkowskie.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez Spółdzielnię. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na ustaleniu: 1) wykładni i zakresu zastosowania art. 1 u.g.r. w zw. z art. 4 ustawy z dnia 26 marca 1982 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz o uchyleniu ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. z 1982, nr 11, poz. 81, dalej: „ustawa nowelizująca z dnia 26 marca 1982 r.”) - w szczególności w zakresie ustalenia rozkładu ciężaru dowodu, co do wykazania faktu zawarcia nieformalnej umowy i treści tej umowy, a także rozumienia użytego w treści przepisu pojęcia posiadania samoistnego i sposobu wykazania owego posiadania, jak również wykładni pojęcia „R. indywidualny” i sposobu wykazania posiadania tego przymiotu, jak również ciężaru dowodu w tym zakresie; 2) wykładni i zakresu zastosowania art. 11 u.g.r. w zw. z art. 4 ustawy nowelizującej z dnia 26 marca 1982 r. w zakresie ustalenia ciężaru dowodu wykazania, iż dana nieruchomość została wniesiona do rolniczej spółdzielni produkcyjnej, jako wkład gruntowy, a także sposobu wykazania tej okoliczności, jak i samego pojęcia wkładu gruntowego; 3) wykładni pojęcia posiadania samoistnego (art. 336 k.c.) oraz kwestii jego przejawów wystarczających do uznania, iż ma miejsce posiadanie samoistne - w szczególności poprzez zweryfikowanie stanowiska sądów wydających orzeczenia w niniejszej sprawie, sprowadzającego się do uznania, iż miała przymiot posiadacza samoistnego osoba, której imię znalazło się w dokumentacji

geodezyjnej wskutek omyłki - przy prawidłowym nazwisku tabularnego właściciela, który porzucił grunt, a który to grunt następnie przejęła w posiadanie samoistne rolnicza spółdzielnia produkcyjna.

Zdaniem skarżącej zachodzi również oczywista zasadność skargi, jako że nie zostały wykazane przez wnioskodawczynię okoliczności warunkujące uwłaszczenie przewidziane w art. 1 u.g.r. w zw. z art. 4 ustawy nowelizującej z dnia 26 marca 1982 r. Zaakcentowała, że z całą pewnością nie zostało wykazane w sprawie, iż grunt został wniesiony, jako wkład gruntowy rolniczej spółdzielni produkcyjnej przez W. K.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. Skarżąca w lakonicznym wniosku nie wykazała, by art. 1 i art. 11 u.g.r. w zw. z art. 4 ustawy nowelizującej z dnia 26 marca 1982 r., nie były przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego. Nie przytoczyła ani nie uzasadniła takich argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. W zasadzie ograniczyła się do sformułowania pytań, nie przeprowadzając żadnego wyводу prawnego dla wykazania, że jej wątpliwości stanowią istotne zagadnienie prawne wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego.

Ponadto, istota posiadania samoistnego oraz jego związek z okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy, była już wielokrotnie wyjaśniana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2014 r., III CZP 8/14, OSNC 2015, nr 1, poz. 6, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, OSNCP 1992, nr 4, poz. 48 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1961 r., CR 961/60, NP. 1962, nr 12, str. 1688, z dnia 7 maja 1986 r., III CRN 60/86, OSNCP 1987, nr 9, poz. 138, z dnia 4 października 1979 r., III CRN 163/79, OSNCP 1980, nr 5, poz. 95, z dnia 9 października 1996 r., III CKU 8/96, OSNC 1997, nr 4, poz. 38, z dnia 16 stycznia 2001 r., II CKN 901/00, nie publ., z dnia 1 kwietnia 2011 r., III CSK 184/10, OSNC-ZD 2012, nr B, poz. 24, z dnia 11 marca 2009 r., I CSK 360/08, nie publ., z dnia 17 czerwca 2015 r., I CSK 309/14, nie publ., z dnia 19 lutego 2015 r., III CSK 188/14, nie publ., z dnia 3 października 2014 r., V CSK 579/13, nie publ., z dnia 7 kwietnia 2011 r., IV CSK 425/10, OSNC-ZD nr B/2012, poz. 27, z dnia 9 grudnia 2014 r., III CSK 336/13, OSNC-ZD 2016, nr 1, poz. 16, z dnia 12 grudnia 2014 r., IV CSK 271/13, nie publ., z dnia 20 marca 2014 r., II CSK 279/13, OSNC 2015, nr 3, poz. 35). Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie kwalifikacji posiadania, w tego rodzaju sprawach przez sądy powszechne, nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy,

stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie.

Sąd Najwyższy wypowiadał się również odnośnie do przesłanek nabycia przez posiadacza nieruchomości rolnej na podstawie art. 1 u.g.r. (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 1989 r., III CZP 114/88, OSNC 1991, nr 2-3, poz. 28, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2002 r., I CKN 632/00, nie publ. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2008 r., II CSK 72/08, nie publ., z dnia 24 stycznia 2008 r., I CSK 327/07, nie publ., z dnia 22 października 2004 r., II CSK 451/04, nie publ., z dnia 26 czerwca 2002 r., III CKN 574/00, nie publ., z dnia 13 czerwca 2000 r., V CKN 63/00, nie publ., i z dnia 1 lutego 2000r., III CKN 580/98, nie publ.). Nie zachodzi, więc potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Podkreślenia wymaga, że w tego rodzaju sprawach istotne znaczenie dla kwalifikacji posiadania, jako samoistnego i dokonania subsumpcji pod określoną normę prawną, ma dokonanie uprzedniej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, będących podstawą ustaleń faktycznych, a więc kwestie usuwające się spod kontroli sądu kasacyjnego (art. 398³ § 3 k.p.c.). Skarżąca problematyki tej nie bierze pod uwagę, budując argumentację skargi i wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania w znacznej mierze na kwestionowaniu ustalonego przez Sąd *meriti* stanu faktycznego.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżąca przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinna wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP

2004, nr 6, poz. 100 i z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Skonfrontowanie zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by spełniona została przesłanka oczywistej zasadności skargi, o której mowa wyżej.

Skarżąca nie uwzględniła, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, a podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Istota zarzutów, z którymi skarżąca wiąże jej oczywistą zasadność polega na zakwestionowaniu poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych i oceny dowodów, z których wynika, że W. K. posiadał w sposób samoistny sporną nieruchomość przez okres 10 lat przed wejściem w życie ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych i to on wniósł wkład gruntowy w postaci spornej nieruchomości rolnej do spółdzielni. Sąd Okręgowy wskazał, że z oceny całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że wnioskodawczyni wykazała przesłanki uwłaszczenia, a skarżąca nie była posiadaczem samoistnym spornej nieruchomości. Skarżąca w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiła argumentów, które wskazywałyby na rażące naruszenie prawa w ustalonym stanie faktycznym, polemizując z poczynionymi przez Sąd Okręgowy ustaleniami faktycznymi i ich oceną prawną. Pominęła również, że jej wniosek o stwierdzenie zasiedzenia spornej nieruchomości został prawomocnie oddalony (k. 9 - 49).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

jw